

Újjáépítették kolozsvári magyarörmények 1867-ben

Kolozsvár határában, a Várad felőli útról érkezve sokan letérnek az egykori kolozsmonostori apátság templomához. Már csak azért is, mert képzetesebb turistavezetők általában innen kezdve mutatják be azokat a műemlékeket, melyek olyan szorosan összetartoznak Erdély szellemi központja, Kolozsvár történetével. A Szent László korabeli apátság épületéből alakult a mai templom (gótikus szentélyével és neogót hajójával), melyhez 1831-ben a közeli dombra vezető Kálvária-kápolnát építették. Egy feszület állott benne, és a hozzávezető ösvényen a ma is látható út-menti stációk. Érdekes ez az épület már csak azért is, mert róla nevezték el a közbeszédben csak Kálvária néven emlegetett mai római katolikus templomot. Olyan ez, mint ahogyan a kolozsvári Szent Mihály templomot a mellette álló Mátyás-szoborral „Mátyás templomnak” nevezi az őshonos kolozsvári.

Az 1831-ben emelt kis keresztúti kálvária-épület a laza talajú, csúszós dombon megroskadt, és jó harminc év után összeomlással fenyegetett. Így épült újra 1867-ben a kiegyezés, a polgári fejlődést megindító nevezetes esztendőben. És itt jön be a képbe a Kolozsvár polgári rétegét felerősítő örmény közösség.

Egy helyi lap, a *Korunk* 1867. április 17-i száma arról tudósított, hogy *Bogdán István* kezdeményezésére gyűjtést indítottak a Kálvária felújítására. Az adakozásban a lap szerint Bogdán István meggyőző munkája nyomán az örmények jártak elől: a *Korbuly*, az *Ákoncz* és *Merza* családok. Példázatára annak, hogy az erdélyi örménység, kirajzásának területén is, a városépítésben és az egyház támogatásában a kezdetektől élen járt.

A dombról messze fehérülő Kálvária ma is áll, csak egykori köralakja változott négyzetessé a későbbi felújítások nyomán.

* * *

Csak a szívből jövő ima talál meghallgatásra."

(Ismeretlen)

* * *

Forradalmaink 1848/49-1956

Magyarörmény hősökre emlékeztek Budapesten

Az 1848/49-es szabadságharc, valamint az 1956-os forradalom résztvevőire - köztük a magyarörmény hősökre - emlékeztek az Aradi vértanúk és az '56-os forradalom 50. évfordulója alkalmából 2006. október 4-én, Budapesten, a Városháza dísztermében. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Fővárosi Örmény Önkormányzat által szervezett ünnepi eseményen felidéztek a két örmény származású aradi vértanút: Lázár Vilmos honvéd ezredes, és Kiss Ernő honvéd altábornagy életútját.

- Az erdélyi gyökerű örmények mindig megemlékeztek fontos és kiemelkedő évfordulóikra - hangsúlyozta megnyitó beszédében *Issekutz Sarolta*, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke. Rámutatott: nem csupán az 1848/49-es szabadságharcban, de az 1956-os forradalomban is részt vettek örmény származásúak, mint például a szamosújvári születésű Pongrácz Gergely és testvérei.

- Másfél évszázada immár, hogy október 6-án 1848/49-es szabadságharcunk vértanúira emlékezünk. Az első felelős magyar kormány Pesten kivégzett miniszterelnökére, s az aradiakra, a honvédsereg tábornokaira. Ez a mostani évforduló több szempontból is rendhagyó. Elsősorban azért, mivel alig néhány nap választ el bennünket egy másik nagy sorsfordulónk, 1956 ötvenedik születésnapjától. Másfelől pedig nehéz lenne elvonatkoztatni a mai helyzettől, Magyarország mostani állapotától. Annál is inkább, mivel hiszem és vallom: mind 1848/1849, mind pedig 1956 példával szolgálhat a ma problémáinak megoldásakor - mondta *Bona Gábor* hadtörténész emlékbeszédében. Az előadó kiemelte: történelmünk során nemzetünk akkor volt képes nagy dolgokra, ha céljai elérése érdekében együttműködést volt képes generálni sorraiban. Az együttműködés, a konszenzusra való törekvés a ma kettészakított Magyarországon jelenleg teljességgel hiányzik. Jóllehet jócskán meríthetnénk 1848/1849, valamint 1956 ezirányú tapasztalataiból.

Ezt követően *Lászlóffy Aladár* Kossuth díjas költő, író mutatta be *Szentpétery Tibor: Budapest a forradalom napjaiban* című dokumentum albumát, valamint szólt az aznap megnyílt kiállításról. Kiss Török Ildikó és Varga Vilmos nagyváradi színművészek (Kiss Stúdió Színház-Nagyvárad) kiváló színpadi játékban idézték fel 1956 emlékezetét.

Az ünnepi esemény zárásaként a résztvevők a tisztelet koszorúit helyezték el az Aradi Vértanúk kopjafájánál.

Frigyesy Ágnes

* * *

Egy nép kiáltott

Színpadi játék 1956 emlékezetére

Kiss Török Ildikó és Varga Vilmos műsorrendje

Zelk Zoltán: A nép szívében - részletek

Jobbágyi Gábor: Szubjektív utószó - részlet

Összekötő szöveg

Ady Endre: A Tűz csiholója

Összekötő szöveg

Marin Sorescu: Rajt

Összekötő szöveg

Szőcs Géza: Pesti srácok

Összekötő szöveg

Mansfeld Péter - Angyal István - Tihanyi Árpád:

Tihanyi Árpád búcsúlevele

Ady Endre: Az Úr érkezése

Tollas Tibor: Szegedi ballada

P. Sebők Anna: 1956 Nagyváradon - részletek

Gérecz Attila: Kenyéren és vizén

S. Sebők Anna: 1956 Nagyváradon - részletek

Páskándi Géza: Nem igaz!

Összekötő szöveg

Kányádi Sándor: A ház előtt

Összekötő szöveg

Faludy György: Nagy Imre szelleméhez - részlet

Márai Sándor: Naplójegyzet - részlet

Márai Sándor: Mennyből az angyal - részlet

Szőcs Géza: Falábú Jancsi balladája - részletek

Nem akartunk penzumot teljesíteni, nem szerettük volna feladatként kipipálni az évfordulós előadást. Sokat olvastunk, böngészünk a ma már eléggé gazdag dokumentációs anyagot, '56 szellemében írt versek és prózai művek között keresgélünk. Az eredeti jegyzőkönyvi részletek keverednek egy-egy emberi hanggal, kevésbé ismert alkotások ismert művekkel, miközben a képi megjelenítésre is gondoltunk, a mi sajátos színadójáték-formánk szerint. Kiragadtunk néhány pillanatot abból a hatalmas történevilágból, ami 1956 volt, és felködlött bennünk gyermekkorunk néhány halvány emléke is, amikor még csak a felnőttek hangjából éreztük ki, hogy valami nagyon komoly dolog történik a világban. 1956 Erdélyben is sok áldozatot követelt, és itt is a tanult emberek és a fiatalság köréből szedte legtöbb áldozatát. Ezért róluk is szól az előadásunk. És szól mindenkiről, aki ez esztelen világban ki mert állni az igazság mellett, aki nem átallott bármilyen áldozatot meghozni, mert bizonyos volt, hogy a jövő, majd egyszer, megint az emberi élet színtere lesz...

Kiss Török Ildikó

* * *

Dr Bona Gábor

A szabadság mártírjai

Másfél évszázada immár, hogy október 6-án 1848/49-es szabadságharcunk vértanúira emlékezünk. Az első felelős magyar kormány Pesten kivégzett miniszterelnökére, s az aradiakra, a honvédsereg tábornokaira. Ez a mostani évforduló több szempontból is rendhagyó. Elsősorban azért, mivel alig néhány nap választ el bennünket egy másik nagy sorsfordulónk, 1956 ötvenedik születésnapjától. Másfelől pedig nehéz lenne elvonatkoztatni a mai helyzettől, Magyarországot mostani állapotától.